

Eest kõrghariduspoliitikaga seotud arengukavade eesmärkide, mõõdikute ning andmeallikate kaardistamine

Karmo Kroos & Aare Kasemets

Rakenduslikud interdistsiplinaarsed (kõrg)haridus-uuringud ja andmebaasid vaheseminar 22-05-09

ARCHIMEDES
f o u n d a t i o n

 Primus
ESF PROGRAMM

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Ettekande struktuur

1. Ülesande püstitus
2. Ülevaate koostamise eesmärk
3. Ülevaate koostamise loogika (meetod)
4. Ülevaate kokkuvõte
5. Mõtteinete andvad näited
6. Küsimused
7. Vastused

1. Ülesande püstitus I

EV Inimressursi arendamise rakenduskaava CCI 2007EE051PO001 (2007, 114):

Strateegiliste arengukavade ja poliitikate elluviimise tulemuslikkuse hindamise süsteemi arendamiseks **toetatakse poliitikate meetmete tulemuslikkuse hindamiste ja mõjuanalüüside läbiviimist ning valdkondlike tulemusindikaatorite ning seire ja hindamise metoodika arendamist prioriteetsetes valdkondades** eesmärgiga tagada valdkondlike arengukavade tulemuslik elluviimine. Samuti toetatakse arengukavade elluviimise võimekuse suurendamisele suunatud projekte ning integreeritud kontrolli-, seire- ja hindamis-süsteemide arendamist valdkondlike arengukavade elluviimisel saavutatud tulemuste koondamiseks ühtsesse andmebaasi.

1. Ülesande püstitus II

HTM valitsemisala arengukava "Tark ja tegus rahvas" 2009 – 2012 (2008, 37-8):

Meede 5.1. Valitsemisala eesmärgipärane ja tõhus juhtimine

5.1.1. Haridussüsteemi juhtimine on professionaalne ning arengut toetav

1. Tervikliku strateegilise planeerimise ja arengukavade koostamise protsessi arendamine ning huvipoolte ja valitsemisala asutuste kaasamine protsessi.
2. Mõjude hindamise nõuete ja kaasamise hea tava integreerimine poliitika kujundamise protsessi.
3. Valdkondade mõõdikute süsteemi arendamine.
4. Valdkondade info ja statistika pideva kättesaadavuse tagamine (EHIS, ETIS, jms).
5. Perioodiliste tööplaanide koostamine ning selle täitmise seiresüsteemi edasiarendamine.
6. Strateegilise planeerimise analüüsipõhise praktika süsteemne rakendamine.
8. Juhtimist toetavate eelarvestamise ja aruandluse süsteemide arendamine ja rakendamine.

...

1. Ülesande püstitus III

Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine” meetme „Teaduspoliitika ja kõrghariduse kvaliteedi arendamine” kolmanda taseme õppe kvaliteedi arendamise programm „PRIMUS”

Tegevus 5. Uuringute ja analüüside läbiviimine (2008–2015)

1. partnerite esindajatest koostöövõrgustiku ja teabe vahetamise võimaluste loomine
2. HTMi toel olemasolevate uuringute ja analüüside kaardistamine
3. tuleviku-uuringute vajaduse hindamine partnerite ja HTMiga
4. uute prioriteetsete ja jätku-uuringute läbiviimise kava koostamine koos kõrgkoolide ekspertide ja teiste osapooltega

2. Ülevaate koostamise eesmärk

Koostada süstemaatiline ülevaade Eest kõrghariduspoliitikaga seotud strateegilistest dokumentidest üldisemalt ning nendes esitatud eesmärkidest, mõõdikutest ning indikaatorite andmeallikatest täpsemalt, lähtudes kaardistamisest:

- VV määrusest nr. 302 “Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord” (13.12.2005);
- Rahandusministeeriumi ringkirjast “Ettepanek eesmärkide-indikaatorite määratlemise meetodi kohta” (04.06.2007).

3. Ülevaate koostamise loogika (meetod)

1. Uurimisstrateegia
2. Üldkogum ja valim
3. Andmete kogumine ja nende analüüs

3. Ülevaate koostamise loogika (meetod)

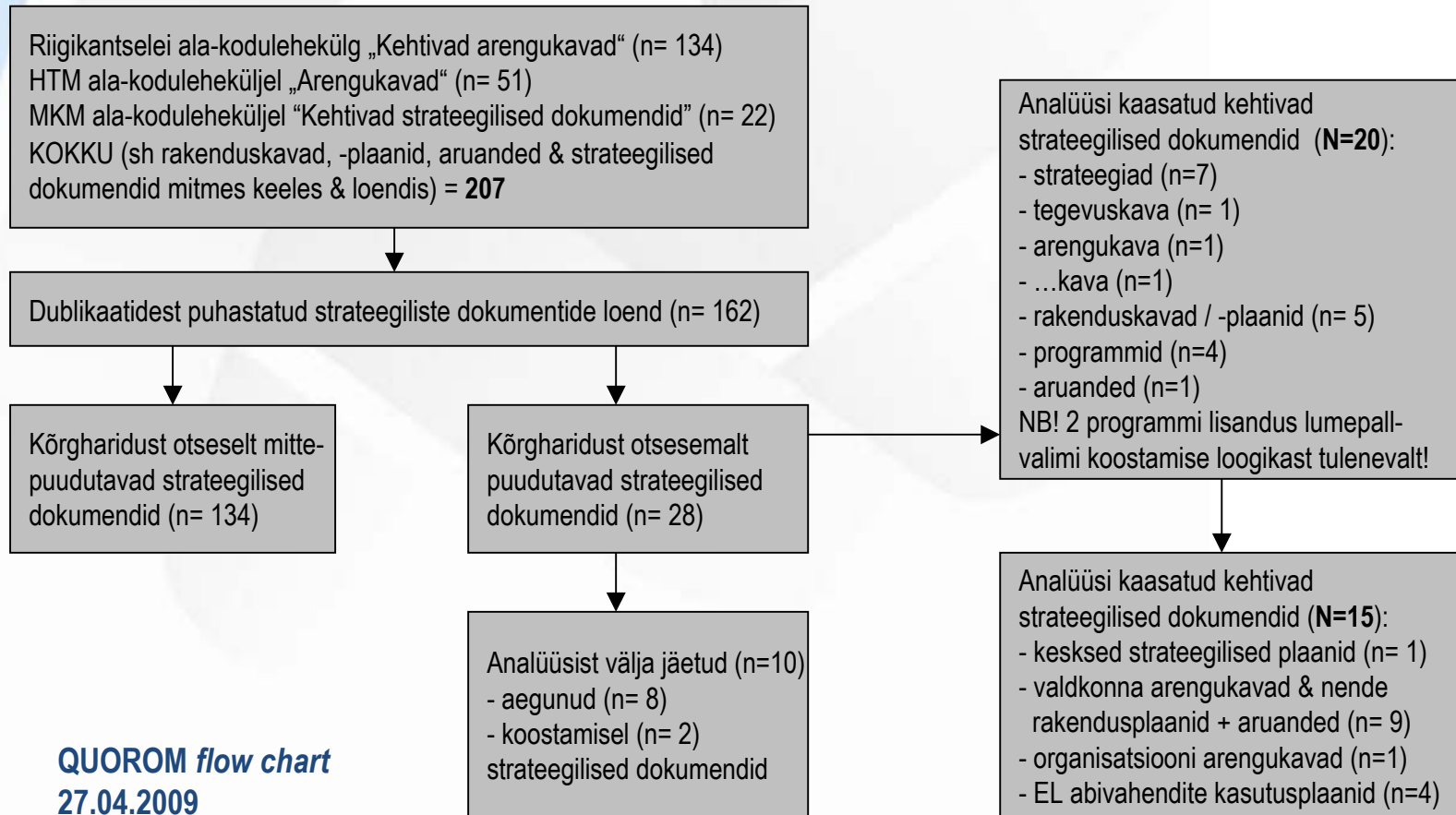
3.1. Uurimisstrateegia – hindav uuring

Krathwothl (1998, 588-9) arvates eristub hindav uuring teistest uurimisstrateegiatest, mitte omanäolise meetodi näol vaid peamiselt seetõttu et:

1. on otsusele (mitte hüpoteesi kaudu tõe avastamisele) suunatud uurimistegevus;
2. peab olema rakenduslik (st otsustajale kasulik);
3. on uurimisviis, mille puhul protsess on pea samatähtis, kui saadav tulem;
4. võtab arvesse, et poliitilised valikud on alati tehtud mittetäieliku informatsiooni tingimustes ning püüab anda omapoolse panuse teaduspõhisema otsuste tegemiseks;
5. on vormitud kasusaaja, kui uurimisraporti peamise lugeja, vajadustest lähtuvalt;
6. muutuste saavutamine võib olla uuringu üheks taotluseks.

3. Ülevaate koostamise loogika (meetod)

3.2.1. Üldkogum ja valim

QUOROM flow chart
27.04.2009

3. Ülevaate koostamise loogika (meetod)

3.2.2. Üldkogum ja valim

1. Eesti kõrgharidusstrateegia aastateks 2006 – 2015 & selle rakendusplaan aastateks 2008 - 2010
2. Eesti kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia aastateks 2006 - 2015
3. Riiklik IKT kõrgharidusprogramm “Tiigriülikool+” (2009 – 2012)
4. Eesti e-õppe strateegia kutse- ja kõrghariduses 2007 - 2012
5. Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia „Teadmistepõhine Eesti“ 2007 – 2013 & selle rakendusplaan (aastateks 2009 - 2013) (+ 2008 aruanne)
6. Eesti majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava 2008-2011 Lissaboni strateegia rakendamiseks
7. Riiklik struktuuri-vahendite kasutamise strateegia 2007-2013
8. Inimressursi arendamise rakenduskava CCI 2007EE051PO001
9. Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetse suuna ... programm DORA
10. Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetse suuna ... programm PRIMUS
11. Eesti õpetajahariduse strateegia 2009-2013 & selle rakenduskava
12. Eesti lõimumiskava 2008 – 2013 & selle rakendusplaan 2008 - 2010
13. Eesti keele arendamise strateegia 2004 - 2010
14. Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe programm 2005 - 2010
15. HTM valitsemisala arengukava “Tark ja tegus rahvas” 2009 - 2012

3. Ülevaate koostamise loogika (meetod)

3.3.1. Andmete kogumine ja nende analüüs

Andmekogumise käigus püüti koondada teave KH puudutavate strateegiliste dokumentide:

1. põhieesmärkidest;
2. alaeesmärkidest;
3. meetmetest / tegevussuundadest;
4. tegevustest ja nende kõigiga (1-4) seotud:
 - indikaatoritest/mõõdikutest ja mõõtmisviisidest,
 - hindamise algtasemetest,
 - hindamise sihttasemetest,
 - andmeallikatest (nt HTM, Statistikaamet jt).

3. Ülevaate koostamise loogika (meetod)

3.3.2. Andmete kogumine ja nende analüüs

Scott (2006, 39) toob välja kolm teksti mõistmise aspekti:

1. Soovitud tähendus (*intended content*) – mida autor öelda soovis;
2. Omistatud tähendus (*received content*) – kuidas lugejad loetust aru said;
3. Sisemine tähendus (*internal meaning*) – teksti semiootiline tähendus.

4. Ülevaate esialgne kokkuvõte

NB! Kuna tegemist on esialgse tulemusega, siis palun autori teadmata mitte viidata ning täpsustatud ülevaate saamiseks kontakteeruda: karmo.kroos@ebs.ee

	SAGEDUS	Indikaatori / mõõdiku tüüp					Indikaatori / mõõdiku			
		Väljund-	Tulemus-	Mõju-	Liigitamata mõõdik	Mõõdik märkimata	Algtase märgitud	Sihttase märgitud	Andmeallikas märgitud	Andmeallikas märkimata
Põhieesmärk	25	?(-)	?(-)	?(-)	30	17	12	16	20	25
Alaeesmärk	64	5	5	?(-)	25	36	25	29	10	52
Tegevusuund	63	?(-)	?(-)	?(-)	51	16	7	20	15	57
Tegevus	249	13	27	16	138	61	61	68	47	194
KOKKU	401 (-25)	18	32	16	244	130	105	133	92	328

- Eesmärgid: rohkelt (sisaldades sõnastuses enam, kui ühte) ja neid on mitmeastmelisi (lisaks põhi- ja alaeesmärkidele kasutatakse ka neid ka tegevussuundade ja tegevuste planeerimisel). Enamasti mõõdikut põhieesmärgiga (otseselt) ei seota, pigem kohtab seda alaeesmärgi puhul.
- Indikaatorid: Teadlikult ja teadustatult liigitatakse indikaatorid väljund-, tulemus- ja mõjuindikaatoriteks vaid inimressursi arendamise rakenduskava ja selle prioriteetsete suundade programmide puhul. Kuigi enamasti on mingit laadi mõõdik (otsene/soovitud tulemus) välja toodud, saab nende kasutamisest parema ettekujutuse alg- ja sihttasemete ning andmeallikate sagedustest.

5. Mõtteainet andvad näited

5.1. Eesti kõrgharidusstrateegia aastateks 2006 – 2015 & selle rakendusplaani aastateks 2008 - 2010

	SAGEDUS	Hindamine (sagedus)								
		Indikaatori / mõõdiku tüüp					Indikaatori / mõõdiku			
		Väljund-	Tulemus-	Mõju-	Liigitamata mõõdik	Mõõdik märkimata	Algtase märgitud	Sihttase märgitud	Andmeallikas märgitud	Andmeallikas märkimata
Põhieesmärk (S)	6	-	-	-	-	6	0	3	0	6
Tegevusuund (S+RP)	4	-	-	-	24	?	-	4	-	-
Tegevusuuna eesmärk (S)	4	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Tegevusuuna alaeesmärk (RP)	12	?	?	?	12	?	12	12	0	12
Tegevus	47(S), 31(RP)	-	-	-	12	47(S), 31(RP)	5	2	0	47(S), 31(RP)
KOKKU	71 (S), 53 (RP)									

S – strateegia

RP - rakendusplaani

5. Mõtteainet andvad näited

5.2. Inimressursi arendamise rakenduskava prog. DoRa

	SAGEDUS	Hindamine (sagedus)									
		Indikaatori / mõõdiku tüüp					Indikaatori / mõõdiku				
		Väljund-	Tulemus-	Mõju-	Liigitamata mõõdik	Mõõdik märkimata	Algtase mägitud	Sihttase mägitud	Andmeallikas mägitud	Andmeallikas märkimata	
Põhieesmärk	1 (2+2+1)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Alaeesmärk	5	5	5	0	0	0	4+ 6(=0)	6	6	6	0
Tegevus (+ eesmärk)	8	5	5	0	0	3(+3)	4+6(=0)	10	10	10	3

5. Mõtteainet andvad näited

5.3. Eesti õpetajahariduse strateegia 2009-13 & selle rakenduskava

	SAGEDUS	Indikaatori / mõõdiku tüüp					Indikaatori / mõõdiku			
		Väljund-	Tulemus-	Mõju-	Liigitamata mõõdik	Märkimata mõõdik	Algtase märgitud	Sihttase märgitud	Andmeallikas märgitud	Andmeallika märkimata
Põhieesmärk (S)	1 (6)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Alaeesmärk (S)	6	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tgev usuund (S esimese astme)	6	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tegev usuund (S teise astme)	58	-	-	-	-	-	-	-	-	
Eesmärk/tegevused (RP)	37	?	?	?	37	0	0	0	-	
KOKKU	108 (-1)									

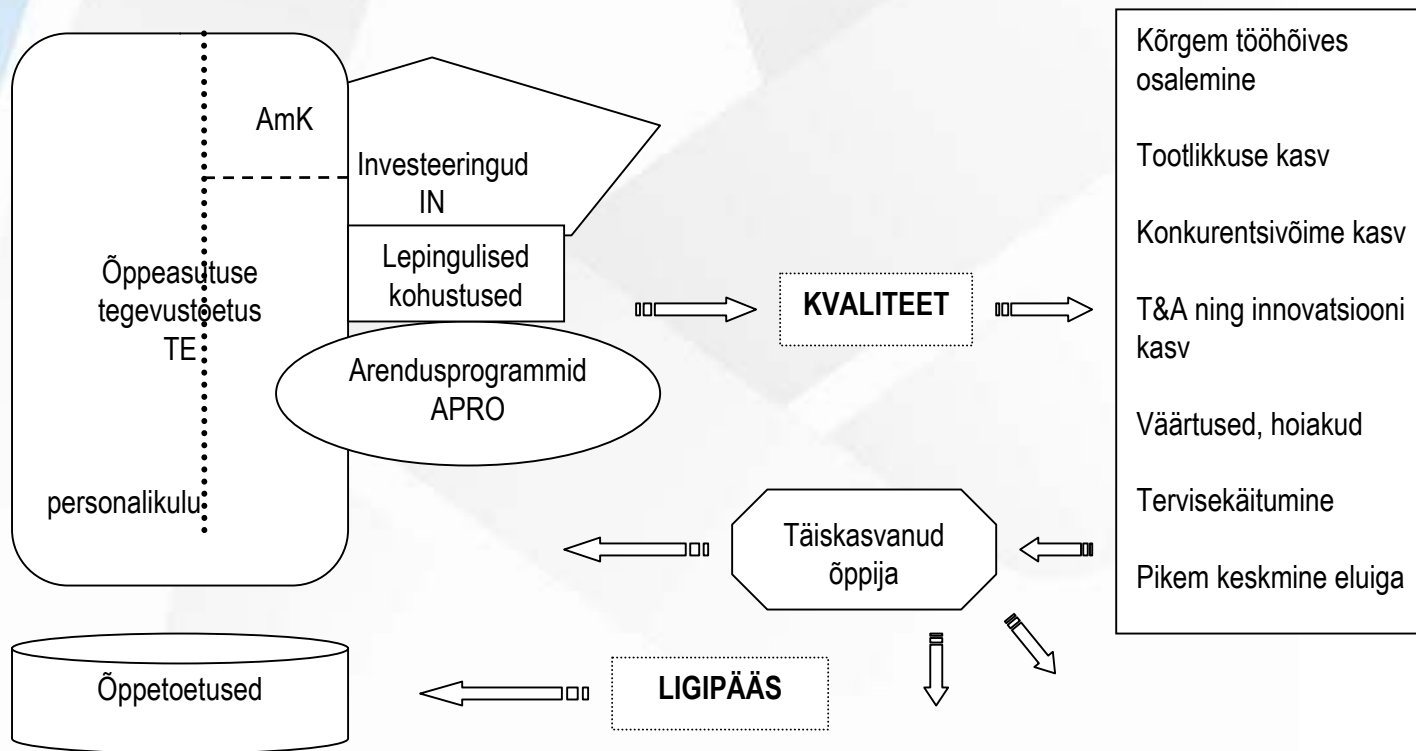
6. Küsimused

1. Mis aitaks strateegiliste dokumentide omavahelist seost paremini mõista ja planeerimist täisutada?
2. Mis tugevdaks seost hetkeolukorra analüüsi, eesmärkide, mõõdikute ja hindamise vahel?
3. Mida peaks ettevalmistavate ning olemasolevate arengukavade muudatuste puhul silmas pidama?
4. Mida teha, kui eesmärke ei ole välja toodud või siis, kui tegevused katavad (hoopis teisi) aspekte peale eesmärkides väljatoodu?
5. Millise indikaatoriga millist eesmärki mõõta "ehk" milline eesmärk millisele indikaatorile valida?
6. Mis võiks parandada strateegiliste dokumentide hindamist ja nende tarvis andmete kogumist?

7. Vastused

1. Kaaluda strateegiliste dokumentide standardiseerimist (sh tsükli, ülesehituse, ettevalmistamise, järelvalve ja aruandluse ühtlustamist);
2. Luua dokumentide omavaheline selge hierarhiline struktuur ja/või kaaluda nende koguarvu vähendamist;
3. Kaaluda hindajate kaasamist hetkeolukorra analüüsi ning strateegia ettevalmistamisse laiemalt (möödikute valimisse);
4. Teadvustada hindamisviiside paljust ning osata neist sobiv valida;
5. Teadvustada esmaste ja teiseste andmete plusse ja miinuseid;
6. - Kaaluda andmekogumise komplekslahendit (nt Statistikaametilt eraldi regulaaruuringu tellimist, registrite täiustamist ja riskasutamist...??);
- Piirduda vaid põhieesmärkide hindamisega ja/või tutvustada rahaline piirmäär, millest alates tuleks mõjude hindamine läbi viia;
- "*Bring the money back in*": eelarvega seotud andmed on olemas, kuid neid kasutatakse hindamisel (nt *cost-benefit* analüüsiks) seni väga harva, kui üldse.

Millist ja mille juurde kuuluvat eesmärki (meedet, tegevust, rahastamist) mõõta?

Joonis: Riiklik vastutus kõrgharidusele ligipääsu ja kvaliteedi kindlustamiseks vajaliku rahastamise tagamisel ning oodatav mõju ühiskonnale
Allikas: Eesti kõrgharidusstrateegia aastateks 2006 – 2015 rakendusplaan aastateks 2008 – 2010, lk. 16.

Millist ja mille juurde kuuluvat eesmärki (meedet, tegevust, rahastamist) mõõta?

*Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia
„Teadmispõhine Eesti“ 2007 – 2013, lk 25:*

Iga eesmärgi saavutamise lahendamiseks on Eestis olemas olevaid probleeme, kuid panustatakse samas ka teistesse väljakutsetesse. Strateegia meetmed rühmitavad samalaadseid tegevusi, mis on tarvilikud kõikide eesmärkide saavutamiseks, seetõttu panustatakse iga meede kõikide eesmärkide saavutamisse.

Täname tähelepanu eest!

ARCHIMEDES
f o u n d a t i o n

 Primus
ESF PROGRAMM

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks